

Het belang van Ernstig Zijn

Een luchtige komedie voor ernstige mensen

Oscar Wilde

Vertaald door Jan Volkova.

LONDEN: ST. JAMES'S THEATRE

Huurder en directeur: de heer George Alexander

14 februari 1895

* * * * *

John Worthing, vrederechter: de heer George Alexander. (Jack)

Algernon Moncrieff: de heer Allen Aynesworth.

Eerwaarde kanunnik Chasuble, doctor in de godgeleerdheid: de heer H. H. Vincent.

Merriman: de heer Frank Dyll.

Lane: de heer F. Kinsey Peile.

Lady Bracknell: juffrouw Rose Leclercq.

De edele juffrouw Gwendolen Fairfax: juffrouw Irene Vanbrugh.

Cecily Cardew: juffrouw Evelyn Millard.

Juffrouw Prism: mevrouw George Canninge.

Voorwoord

Oscar Wilde (1854–1900) werd geboren in Dublin als zoon van een chirurg en een dichteres, en groeide op in een huishouden waar welsprekendheid als een kunstvorm werd beschouwd. Na zijn studie klassieke talen in Dublin en Oxford vestigde hij zich in Londen, waar hij zich binnen enkele jaren ontpopte tot de meest geestige en meest besproken schrijver van zijn generatie.

Tegen 1895 had Wilde reeds naam gemaakt met romans, sprookjes en essays, maar het was in het theater dat zijn talent voor de bijtende, sierlijke oneliner tot volle bloei kwam. Met stukken als *Lady Windermere's Fan* en *An Ideal Husband* had hij het Londense publiek al veroverd, maar met *Het belang van Ernstig Zijn* overtrof hij zichzelf: een komedie waarin vrijwel elke zin een aforisme is, en waarin de intrige — twee jonge mannen die zich beiden voordoen als iemand die 'Ernest' heet, om zo aan de verplichtingen van de fatsoenlijke Victoriaanse samenleving te ontsnappen — slechts een voorwendsel is voor een niet aflatende reeks spitsvondigheden over huwelijk, afkomst, opvoeding en de vitale kunst van het decorum.

Het stuk ging in première op 14 februari 1895 in het St. James's Theatre in Londen, met George Alexander zelf in de rol van John Worthing. Het werd onmiddellijk een triomf. Wilde had, naar eigen zeggen, 'een triviale komedie voor ernstige mensen' geschreven — een ondertitel die de kern van zijn methode blootlegt: door het absurde met volmaakte ernst te behandelen, en het ernstige met volmaakte lichtvoetigheid, stelt hij de huichelarij van zijn tijd genadeloos aan de kaak, zonder ooit de lichtheid van toon te verliezen.

De titel zelf berust op een onvertaalbaar woordspel: in het Engels klinkt de naam 'Ernest' identiek aan het woord 'earnest', dat 'ernstig' of 'oprecht' betekent. Wie 'Ernest' heet, wordt daarmee ook geacht ernst en oprechtheid te belichamen — een grap die het hele stuk draagt, tot en met de laatste, onvergetelijke regel. In deze Nederlandse vertaling is getracht dat woordspel zoveel mogelijk recht te doen, zodat ook de Nederlandstalige lezer de pointe ten volle kan waarderen.

Nog geen drie maanden na de triomfantelijke première stortte Wildes leven in door de rechtszaken die tot zijn veroordeling en gevangenschap zouden leiden. Het belang van Ernstig Zijn bleek zijn laatste voltooide toneelstuk en wordt algemeen beschouwd als het hoogtepunt van zijn oeuvre: een komedie die, meer dan honderd jaar later, niets van haar vernuft en haar ondeugende charme heeft verloren.

— *De redactie*

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
EERSTE BEDRIJF	6
TWEEDE BEDRIJF.....	50
DERDE BEDRIJF	106

EERSTE BEDRIJF

Het toneel toont de ochtendkamer in Algernons woning aan de Half-Moon Street. De kamer is weelderig en met kunstzinnige smaak ingericht. Uit de aangrenzende kamer klinkt pianomuziek.

[Lane dekt de thee op tafel. Zodra de muziek verstomt, komt Algernon binnen.]

ALGERNON

Heb je gehoord wat ik speelde, Lane?

LANE

Ik achtte het niet beleefd om te luisteren, meneer.

ALGERNON

Dat spijt me voor jou. Ik speel niet zuiver – iedereen kan zuiver spelen – maar ik speel met een wonderbaarlijke expressie. Wat de piano betreft is gevoel mijn sterkste kant. Wetenschap bewaar ik voor het leven.

LANE

Ja, meneer.

ALGERNON

En nu we het toch over de wetenschap van het leven hebben: zijn de komkommersandwiches al gesneden voor lady Bracknell?

LANE

Ja, meneer. [Reikt ze aan op een presenteerblad.]

ALGERNON

[Bekijkt ze, neemt er twee en gaat op de sofa zitten.] O... tussen twee haakjes, Lane, uit je boek zie ik dat er donderdagavond, toen lord Shoreman en de heer Worthing bij me dineerden, acht flessen champagne zijn genoteerd als gedronken.

LANE

Ja, meneer, acht flessen en een pint.

ALGERNON

Hoe komt het toch dat de bedienden in een vrijgezellenhuishouding altijd de champagne opdrieken? Ik vraag het louter ter informatie.

LANE

Ik schrijf het toe aan de voortreffelijke kwaliteit van de wijn, meneer. Ik heb vaak gemerkt dat in gehuwde huishoudens de champagne zelden van een eerste klas merk is.

ALGERNON

Goeie hemel! Is het huwelijk zó verderfelijk?

LANE

Ik geloof dat het een zeer aangename staat is, meneer. Ik heb er zelf tot nu toe weinig ervaring mee. Ik ben slechts één keer getrouwd geweest. Dat kwam door een misverstand tussen mij en een jonge vrouw.

ALGERNON

[Langzaam.] Ik geloof niet dat ik erg benieuwd ben naar je familieleden, Lane.

LANE

Nee, meneer, het is ook geen boeiend onderwerp. Ik denk er zelf nooit aan.

ALGERNON

Zeer natuurlijk, dat spreekt. Dat was het, Lane, dank je.

LANE

Dank u, meneer. [Lane gaat af.]

ALGERNON

Lanes opvattingen over het huwelijk lijken nogal losjes. Werkelijk, als de lagere standen ons geen goed voorbeeld geven, wat hebben we er dan eigenlijk aan? Ze schijnen als klasse volkomen gespeend te zijn van enig moreel verantwoordelijkheidsgevoel.

[Lane komt binnen.]

LANE

De heer Ernest Worthing.

[Jack komt binnen. Lane gaat af.]

ALGERNON

Hoe gaat het, mijn beste Ernest? Wat brengt je naar de stad?

JACK

O, plezier, louter plezier! Wat zou iemand anders hierheen brengen? Je bent weer eens aan het eten, zie ik, Algy!

ALGERNON

[Stijfjes.] Men neemt in goede kringen om vijf uur gewoonlijk een lichte verfrissing. Waar ben je geweest sinds afgelopen donderdag?

JACK

[Neemt plaats op de sofa.] Op het platteland.

ALGERNON

Wat voer je daar in 's hemelsnaam uit?

JACK

[Trekt zijn handschoenen uit.] In de stad vermaakt men zich. Op het platteland vermaakt men anderen. Dat is buitengewoon saai.

ALGERNON

En wie zijn die mensen die je vermaakt?

JACK

[Luchtig.] O, de buren, gewoon de buren.

ALGERNON

Heb je aardige buren in jouw deel van Shropshire?

JACK

Volkomen afschuwelijk! Ik spreek geen van hen ooit.

ALGERNON

Dan moet je ze enorm vermaken! [Loopt naar de tafel en neemt een sandwich.] Tussen twee haakjes, Shropshire is jouw graafschap, nietwaar?

JACK

Hè? Shropshire? Ja, natuurlijk. Hallo! Waarom al die kopjes? Waarom komkommersandwiches? Waarom zo'n roekeloze verkwisting bij iemand zo jong? Wie komt er theedrinken?

ALGERNON

O, alleen tante Augusta en Gwendolen.

JACK

Wat verrukkelijk!

ALGERNON

Ja, dat is allemaal goed en wel, maar ik vrees dat tante Augusta het niet erg zal waarderen dat jij hier bent.

JACK

Mag ik vragen waarom?

ALGERNON

Beste kerel, de manier waarop jij met Gwendolen flirt is volkomen schandalig. Het is bijna even erg als de manier waarop Gwendolen met jou flirt.

JACK

Ik ben verliefd op Gwendolen. Ik ben speciaal naar de stad gekomen om haar ten huwelijk te vragen.

ALGERNON

Ik dacht dat je voor je plezier kwam? ... Dat noem ik zaken.

JACK

Wat ben jij toch volkomen onromantisch!

ALGERNON

Ik zie werkelijk niets romantisch aan een huwelijksaanzoek. Verliefd zijn is zeer romantisch. Maar een definitief aanzoek heeft niets romantisch. Je kunt immers worden geaccepteerd. Meestal gebeurt dat, geloof ik. Dan is de opwinding voorbij. De kern van romantiek is onzekerheid. Als ik ooit trouw, zal ik zeker proberen dat feit te vergeten.

JACK

Daar twijfel ik niet aan, beste Algy. De echtscheidingsrechtbank is speciaal uitgevonden voor mensen met zo'n merkwaardig geheugen.

ALGERNON

O, er valt over dat onderwerp niets te speculeren. Echtscheidingen worden in de hemel gesloten... [Jack steekt zijn hand uit naar een sandwich. Algernon houdt hem meteen tegen.] Raak die komkommersandwiches alsjeblieft niet aan. Die zijn speciaal besteld voor tante Augusta. [Neemt er een en eet hem op.]

JACK

Jij hebt ze de hele tijd al zitten eten.

ALGERNON

Dat is iets heel anders. Zij is mijn tante. [Pakt een bord van onder de tafel.] Neem wat brood met boter. Het brood met boter is voor Gwendolen. Gwendolen is dol op brood met boter.

JACK

[Loopt naar de tafel en bedient zichzelf.] En het is nog uitstekend brood met boter ook.

ALGERNON

Beste kerel, je hoeft niet te eten alsof je het allemaal wilt opmaken. Je gedraagt je alsof je al met haar getrouwd bent. Je bent nog niet met haar getrouwd, en ik geloof niet dat het er ooit van zal komen.

JACK

Waarom zeg je dat in 's hemelsnaam?

ALGERNON

Ten eerste trouwen meisjes nooit met de mannen met wie ze flirten. Dat vinden meisjes niet netjes.

JACK

O, dat is onzin!

ALGERNON

Helemaal niet. Het is een grote waarheid. Daardoor zie je overal zo'n buitengewoon aantal vrijgezellen. Ten tweede geef ik mijn toestemming niet.

JACK

Jouw toestemming!

ALGERNON

Beste kerel, Gwendolen is mijn volle nicht. En voordat ik je toesta met haar te trouwen, zul je eerst de hele kwestie rond Cecily moeten ophelderen.
[Luidt de bel.]

JACK

Cecily! Wat bedoel je in 's hemelsnaam? Wat bedoel je, Algy, met Cecily! Ik ken niemand die zo heet.

[Lane komt binnen.]

ALGERNON

Breng me het sigarettendoosje dat de heer Worthing de vorige keer dat hij hier dineerde in de rookkamer heeft laten liggen.

LANE

Ja, meneer. [Lane gaat af.]

JACK

Wil je zeggen dat je mijn sigarettendoosje al die tijd hebt gehad? Ik wou dat je me dat had laten weten. Ik heb wanhopige brieven naar Scotland Yard geschreven. Ik stond op het punt een grote beloning uit te loven.

ALGERNON

Nou, ik wou dat je dat deed. Ik zit toevallig meer dan gewoonlijk krap bij kas.

JACK

Het heeft geen zin nu nog een grote beloning uit te loven, nu het ding gevonden is.

*[Lane komt binnen met het sigarettendoosje op een presenteerblad.
Algernon pakt het meteen. Lane gaat af.]*

ALGERNON

Dat vind ik nogal gierig van je, Ernest, dat moet ik zeggen. [Opent het doosje en bekijkt het.] Maar het doet er niet toe, want nu ik de inscriptie vanbinnen zie, blijkt het ding helemaal niet van jou te zijn.

JACK

Natuurlijk is het van mij. [Loopt naar hem toe.] Je hebt me er honderd keer mee gezien, en je hebt geen enkel recht om te lezen wat erin staat. Het is uiterst onfatsoenlijk om een privé-sigarettendoosje te lezen.

ALGERNON

O, het is absurd om strakke regels te hebben over wat men wel en niet mag lezen. Meer dan de helft van de moderne beschaving hangt af van wat men niet mag lezen.

JACK

Ik ben mij daar volkomen van bewust, en ik ben niet van plan de moderne beschaving te bespreken. Dat is niet iets om in privé te bespreken. Ik wil eenvoudig mijn sigarettendoosje terug.

ALGERNON

Ja, maar dit is jouw sigarettendoosje niet. Dit doosje is een geschenk van iemand die Cecily heet, en jij zei dat je niemand kende die zo heet.

JACK

Nou, als je het per se wilt weten, Cecily is toevallig mijn tante.